

Martin Ugalde: Eusko Jaurlaritza egunkariarekin egiten ari dena krimena da, traizioa

Itzi eta Ibon

Aizul, 121. zk., 1993-03: 14-19.

Korrika 8k Martin Ugalde idazle eta kazetaria omenduko du. Venezuelan egona urte askotan, liburu eta ipuin asko idatzi izan ditu eta horien bilduma bat osatuko du AEKk bere omenez egindako liburua kaleratzeko. Horrez gain, Egunkariaren sortzailetariko bat izateagatik da ezaguna.

AIZU! Badakigu kanpoan egon zarena urte askotan, Deia egunkariaren hastapenetan ere eta betidanik izan zarela euskaltzale sutsua. Baina zertan zabiltza Egunkariaren proiektuan sartu zinetik?

MARTIN UGALDE: Ba, batez ere, Egunkarian eta idazten. Eleberri bat, ipuinak, bizkaitar baten biografia, orain beste eleberri bat... Baina, batez ere, Egunkarian nabil.

A: Egunkariak jadanik bi urte pasa iraun ditu, nahiz eta bitartekoak eskasak izan... Nola ikusten duzu traiektoria hori eta etorkizuna?

M.U.: Egunkariaren gauzarik zailena irtetea eta gutxienez urte bete irautea zen. Eta lortu dugu, Joxemi Zumalaberi esker ere, bera izan baita Egunkariaren buru eta bihotz. Jende askok lagundu du, baita herriak ere, erostean eta jai eta diru-bilketetan. Jende aldetik, euskararen aldeko militantziak ateratzen du Egunkaria, oso jende ona da, bihotz haundiz eta maitasunez egiten baitu bere lana. Baina hau ez da guk nahiko genukeen guztia. Zabalagoak izatea gustatuko litzaiguke, hau da., Euskal herri osoko herri guztietako berriak kaleratzea, eskela gehiago ateratzea, baina momentuz ez gara horretara iristen. Horretarako 40-44 orrialdetako egunkaria atera beharko genuke, jendez askoz ere ugariago. Gainera, Eusko Jaurlaritzak besteei ematen dien publizitatea ere ukatzen digu. "Euskal" izena du eta erdaldunei ematen die dirua eta guri, ez. Guk hurrunago joan nahiko genuke, baina ez dago dirurik.

A: Euskadi Irrati eta Telebistak hasieran zituzten helburuak mantendu dituztela uste duzu?

M.U.: Nik ez dakit ETBk bi kanal izatea ona den ala ez. Zoritzarrez gure herria bi hizkuntzatan bizi da. Baina bigarren kanal horrek Espainiako kanal dirudi, Moreno, 'cante hondo', kastañuelak... Hori ez da gure herriarentzako moduko programazioa, kalte handia egiten baitio bertakoari. Jendea "euskal" telebista ikusten jartzen da eta

espainola jasotzen du. Eta programak oso behe mailakoak dira. Euskal intelektualen lanak ez dira hor ageri.

A: Eta euskararekiko alderdi politikoek duten jarrera?

M.U.: Euskararen alde denak agertzen dira, baina, egin, oso gutxi. Gure alderdiekin aspaldian oso haserre nago euskara dela eta, ez diotelako batere laguntzen, ez dutelako beren paperetan erabiltzen, ezta ere kanpainetan, euskara ez dakien jende asko daukate leku haundietan.

A: Beraz alderdietan euskara helburu bezala desagertu egin da...

M.U.: Guztiz. Alderdien batzarretan erderaz egiten da gehien bat paper idatzi guztiak erdaraz datoz. Noiz eta non egin behar da, orduan, euskaraz? Askotan entzuten diet alderdiei beren kideak euskara ikasten jarriko dituztela, baina nik betiko aurpegi erdaldunak ikusten ditut. Eta ez dut horretan batere itxaropenik. Zer egiten du PNVk? Ze euskara egiten da Jaurlaritzan? Jendea instituzioetan ispiluan bezala begiratzen da eta han erdara egiten dela ikusiz gero...

A: Nolako izan beharko luke legeak euskara aurrera ateratzeko?

M.U.: Legerik ez da falta, baina bete egin behar dira. Hor dago autonomia, gutxi da, baina hori beteko balute, zerbait izango litzateke. Ikusi besterik ez dago Buesa eta bere lagunak zertan ari diren, euskara maila guztietan puskatzen ahalegintzen. Euskarak ez du horiengandik ezer jaso.

A: Elebitasuna? bultzatuz bakarrik egin daiteke zerbait euskararen alde?

Egia esanda, ni beti egon naiz euskararen alde. Eta badakit teknikoki euskararentzat zaila dela herrialde batean erdararekin batera bizitzea. Baina, bestalde, kanpoan urte asko pasatu ditut eta badakit beste hizkuntzak ezin ditugula atzera bota. Nik uste dut, errealitatean, euskarak erdararekin batera bizi beharko duela, ikuspegi elegantea ez bada ere. Nahiz eta euskara erradikalki defendatu, horrela ikusten dut etorkizuna. Ez da errezagoa izango, zailago baizik, baina... Erdera akabatzea ez dut soluziobide egokia ikusten.

A: Instituzio eta alderdiek laguntzen ez badute ere, euskara aurrera doa. herri mugimenduetan dago euskararen etorkizuna?

M.U.: Baietz uste dut. Alderdietatik kanpo euskararen aldeko elkarte asko ari dira sortzen Euskal Herrian eta lan polita egiten ari dira gainera, terreno asko irabaziz. Baina euskarak saturazio maila lortu behar du. Etxean, kalean, telebistan, irratietan, egunkarietan, letreroetan, trafiko seinaletan, dendetan... egin behar da euskaraz, baina horregatik ezin da erdara zanpatu. Egin daitekeen lekuan, oso ondo. Esate baterako euskara hutsean funtzionatzea erabaki duten udal horiek. Hori zoragarria da, baina zaila

hiriburuetan. Guk orain arte oso baldintza zailtan eutsi diogu euskarari eta hemendik aurrera ere lortuko dugu, beti izan dut horretan itxaropena eta fedea. Baina kontra ere gauza asko dago. Nola manten lezake Eusko Jaurlaritzak komunikabide bat erdaraz eta historikoki euskara hutsean egon den egunkari bakarraren aurka egon? Hori euskararen aurkako krimena da, traizioa.

A: Zer egin beharko litzateke praktikan euskara berreskuratzeko? Diskriminazio positiboa?

M.U.: Hori, noski. Hori, guk eta administrazioak, beti euki beharko genuke kontuan. Eskoletan ikasten ari diren umeak, ez bapatean, baina euskaraz egitera behartu behar dira. Lanpostuetan mundu guztiak euskara erdara bezain ondo jakin behar du... Ahalmena badugu, baina ez dugu lortzen ez delako legea behar bezela aplikatzen. A ereduak ez du ezertarako balio. Guk garai batean frantsesa bezala ikasten dute euskara: aditzak, gramatika piska bat, zerbait irakurri... baina hizkuntza baten bizia hizketan dago eta hor ez dute ezer hitz egiten. Horrela nola aterako dugu, bada, euskara aurrera? Euskal Herriko historiari ez da irakasten, Madriletik agintzen dutena baizik. Zer egiten du Eusko jaurlaritzak oraindik hori aldatu gabe? Nola berreskuratu euskara? Euskal gai guztiak euskaraz irakatsiz, adibidez. Eta Administrazioa euskaldunduz.

A: AEKk Korrika 8an omendua izateko aukeratu zaitu...

M.U.: Hara, nor omentzen duen... Oso gutxi egin duen pertsona, nik behintzat ez dut nahiko nukeen guztia egin. Hogeita hamabost liburu ditut idatziak, Venezuelan eta hemen eta, zoritxarrez, gehienak erderaz. Han idatzi nituenak asko kostatu zitzaizkidan ez baineukan hiztegi bat bera ere. Eta hona etorri gero, euskal historiari buruzko laburpen bat ere idatzi nuen, erdaraz, orduan ez baitzegoen euskaraz irakurtzen zekien inor. Baina orain inoiz ez bezala sentitzen naiz, nire bizitza osoa euskaraz egiten baitut. Nire mundua euskalduna da eta ez dut Egunkaria ez den besterik irakurtzen, nahiz eta jakin ez naizela gauza askotaz enteratuko. Baina ez daukat egunkari erdaldunik hartzeko gogorik.

13 galdera labur

AIZU!: Gehien gustatzen zaizun kirola?

MARTIN UGALDE: Futbola gustatzen zait, jokatu izan dut. Eta pilota ere bai.

A: Euskara ez den beste hizkuntza bat.

M.U.: Venezuelako gaztelera, doinu berezia duelako.

A: Zure ametsik haundiena.

M.U.: Euskararen garaipena.

A: Inoiz egongo ez zenukeen zerbait.

M.U.: Beste hizkuntza bat zanpatu.

A: Zenbat kilometro egin duzu orain arte KORRIKAtan?

M.U.: Hiru.

A: Eta ari zara entrenatzen zortzigarreneko?

M.U.: Ibiltzen naiz, bai, nahiz eta 71 urte izan. Hilabete lehenago edo, kilometro erdiarekin hasi eta osoa egin arte.

A. Euskal Herria sinbolizatzeko erabiliko zenukeen ezaugarria?

M.U.: Nik, haritza.

A: Eskuz, idazmakinez ala ordenadorez?

M.U.: Ordenadorez, jarri naute azkenean horretara ere.

A: Kantari bat?

M.U. Laboa gustatzen zait, eta Benito ere bai.

A: Zeure lan preziatuena?

M.U.: Nire ipuinak.

A: Ezagutu duzun tokirik ederrena?

M.U.: Euskal Herria.

A: Zure bizitzako lema?

M.U.: Harrokeriarik gabe, beldurrik gabe.